

commendavit [cf. *ib.* c. 51]. Verum non multo post A et dum ¹⁷⁸ secus domum qua custodiebatur idem Franciæ principes imperatorem Ludovicum a custodia liberaverunt, et patri filium Lotharium reconciliaverunt. Post hæc vero ¹⁸⁶ clementissimus imperator inter filios suos quatuor suum divisit imperium; et Lothario quidem Italiam, Ludovico autem Germaniam atque Saxoniam, et Pipino Aquitaniam, Karolo vero Franciam delegavit atque Burgundiam [cf. HUGO FLAV.]. Sed Lotharius hanc imperii divisionem non equanimiter tulit, sed totum imperium sibi subicere temptavit. Quod ut pater comperit, ilico adversus eum iter arripuit; sed in ipso itinere adversa comprehensus validudine diem clausit extremum. [V. *Hud.* c. 64.] Cujus corpus a Drogone episcopo Methis delatum et in Ecclesia sancti Arnulphi confessoris est tumulatum. Decessit vero anno vitæ suæ 64 ¹⁶⁹. Post cujus obitum quatuor ejus filii apud Fontanidum campum atrociter pugnaverunt ¹⁷⁰. In quo bello Franciæ, Italiæ, Aquitanicæ, Alamanniæ, Saxonie Burgundiæque omnes pene milites mutuis se ¹⁷¹ concidere vulneribus [cf. ADO.]. Victoriam tamen Karolus optinuit Calvus. In Romana vero cathedra memorato papæ Gregorio Sergius successit, et Sergio Leo quartus, et Leoni Benedictus, et Benedicto Nicholaus. Floruit etiam his temporibus Theodulfus Floriacensium abbas et Aurelianensium episcopus. Qui cum insimulatus multis criminibus apud imperatorem Ludovicum fuisset ¹⁷², Andegavis ¹⁷³ est exilio relegatus. Qui ¹⁷⁴ dum in custodia teneretur, contigit ut ibidem die palmarum veniret jam dictus piissimus imperator,

et dum ¹⁷⁸ secus domum qua custodiebatur idem Theodulfus episcopus processio pertransiret, facto silentio presente imperatore illos pulcherrimos versus, qui nunc usque per Galliam in eadem sollempnitate psalluntur ¹⁷⁶, a se editos, per fenestram decantavit; quorum hoc est ¹⁷⁷ exordium:

*Gloria, laus et honor tibi sit, rex Christe redemptor,
Cui puerile decus prompsit osanna pium.*

Quibus imperator emollitus, mox eum a vinculis absolvi precepit et priori gratia redonavit. Sed dum ad sua revertitur, veneno, sicut fertur, extinguitur. Cui successit in episcopatu Jonas, vir venerabilis, qui contra Claudium Taurinensem ¹⁷⁸ episcopum heresiarchen ¹⁷⁹ librum de adoranda edidit cruce. Dogmatizavit ¹⁸⁰ enim memoratus hereticus crucis dominicæ signum non oportere adorari, quod nisi adhibeatur frontibus nostris sive aquis quibus regeneramur aut crismati quo linimur aut sacrificio quo vegetamur, nichil rite perficitur (50). Sed ei memoratus Jonas ¹⁸¹ episcopus satis lucide catholiceque illo suo respondit libello. Floruit etiam, hoc eodem tempore vir quidam Rabanus nomine, qui et ipse de laude crucis librum diversis scematibus decoratum metricè composuit. Porro Ludovico imperatori quatuor ejus successere filii. Quorum Lotharius post patris obitum non multis diebus evolutis aversa validudine correptus, imperii sui temperamento derelicto, monachus ¹⁸² factus est, relinquens filio suo Ludovico Italici dignitatem imperii. Karolus vero Pius Franciam, Burgundiam et Aquitaniam obtinuit solus.

HISTORIA FRANCORUM SENONENSIS.

Anno ¹⁸³ ab incarnatione Christi 688. Pippinus C Auster major domus regis principatum Francorum suscepit.

Anno Domini 711. obiit Chilbertus rex Francorum.

Anno Domini 712. obiit Pippinus senior, et filius ejus qui dicitur Karolus Martellus principatum usurpavit.

Anno Domini 715. obiit Dagobertus rex junior 14 Kal. Februarii, qui regnavit in Francia annis 5. — Secundo anno post mortem ejus pugnavit primum Karolus Martellus princeps contra Rathodum ad Coloniam, regnante Theoderico, filio superscripti Dagoberti junioris [cf. *Ann. S. Columb.*] — Eo tempore gens impia Wandalorum Galliam de-

vastare coepit. Quo tempore destructæ ecclesiæ subversa monasteria, captæ urbes, desolatæ domus, diruta castra, strages hominum innumeræ factæ, et multus ubique humani generis sanguis effusus est. Ea tempestate gravissime per totam Galliam detonabat, Wandalis omnia flammis et ferro proterentibus. Pervenientesque Senones civitatem, cœperunt eam omni arte jaculis et machinis infestare. Quod cernens presul ejusdem urbis Ebbo nomine, exiens de civitate cum suis, fretus divina virtute, exterminavit illos ab urbis obsidione. Fugientibusque illis, persecutus est eos usque dum egrederentur de finibus suis.

Anno Domini 741. obiit Karolus Martellus princeps, sepultus in basilica sancti Dyonisii Parisius.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶⁹ deest 5. ¹⁶⁹ add. : incarnationis vero dominicæ DCCC^{mo}. XL. VII. Kl. Iulii. ¹⁷⁰ inter se dinicauerunt 3. ¹⁷¹ sese 2. R. ¹⁷² falso f. 3. ¹⁷³ andegauiam 2. R. ¹⁷⁴ Quo 3. ¹⁷⁵ cum 2. R. ¹⁷⁶ psalmitur 2. ¹⁷⁷ sit 2. ¹⁷⁸ thaur 2. ¹⁷⁹ heresiarcham 2. ¹⁸⁰ dogmatizabat 3. ¹⁸¹ ep. i. 2. R. ¹⁸² f. est m. 2. R. ¹⁸³ Hæc ex Duchesnio (*Ch.*) III v. 349.

NOTÆ.

(50) Hist. Francorum hæc aagit : Dicebat enim : D in presepi puer reclinatus est Christus; adorentur et asini, eo quod asinum sedens Ierosolimam venit idem dominus Christus. »

Hic res ecclesiarum propter assiduitatem bellorum A laicis tradidit. Quo mortuo, Karolomannus et Pippinus, filii ejus, principatum suscipiunt.

Anno Domini 750. Pippinus electus est in regem, et Childericus, qui de stirpe Chlodovei regis remanserat, tonsoratur. Hic defecit progenies Chlodovei regis.

Anno Domini 768. Pippinus rex moritur, et filii ¹⁸⁴ Karolus qui dicitur imperator magnus et Karolomannus eliguntur in regno.

Anno Domini 769. Karolomannus obiit [cf. *Ann. S. Columb.*].

Anno Domini 804. obiit Alcuinus philosophus, abbas Sancti Martini Turonorum.

Anno Domini 813. obiit Karolus imperator magnus, et Hludovicus, filius ejus, qui Pius dicitur, regnum Francorum et imperium Romanorum suscepit. Hujus igitur in tempore pagani diffusi sunt in provincia quæ Pontivus pagus appellatur. Vice-simo igitur anno regni domni Hludovici piissimi imperatoris rebellavit contra eum Hlotharius, filius ejus, auferens illi regnum Francorum. Ipso anno collecto exercitu copioso valde, Hludovicus pater restituit sibi regnum quod illi abstulerat filius.

[*Ann. S. Col.*] Anno Domini 840, 12 Kal. Julii obiit Hludovicus Pius imperator. Eodem anno facta est eclipsis solis feria 4 ante ascensionem Domini hora diei nona, 2 Non. Maii. — Vertente igitur anno in die ascensionis Domini fit bellum Fontanetum in Burgundia a quatuor filiis ipsius Hludovici, Karolo scilicet, Hlothario, Hludovico et Pippino, ubi multus effusus est sanguis humanus. Ex quibus Karolus qui appellatur Calvus regnum Francorum et imperium Romanorum obtinuit, Hlotharius vero partem Franciæ sibi vindicavit, quæ usque in hodiernum diem ex suo nomine Hlotharii regnum appellatur. Hludovicus autem Bavariam sibi vindicavit unctusque est in regem.

Anno Domini 877, Karolus imperator qui Calvus appellatur, filius Hludovici piissimi imperatoris, cum ¹⁸⁵ secunda profectioe Romam peteret ¹⁸⁶, 3 Kal. Octobr. in ipso itinere obiit Vercellis civitate, ibique sepultus est ¹⁸⁷ in basilica beati Eusebii martiris; ubi ¹⁸⁷ requievit annis 7. Post hæc autem per visionem delatum est corpus ejus in Frantiam (51), et honorifice sepultum in basilica beati Dyonisii martiris Parisius (52). Suscepit autem regnum Hludovicus ¹⁸⁸ filius ejus.

Sequenti vero anno Johannes papa Romanus ad

Gallias veniens [cf. *A. S. Col.*] cum Formoso episcopo Portuensi, ferens sibi ¹⁸⁹ preciosissimas ¹⁹⁰ reliquias, primo Arelatum navigio advectus, per Lugdunum aliasque civitates usque ad Tricassinam ¹⁹¹ urbem accessit (53). Ibique cum Hludovico rege, filio Karoli Calvi, locutus, ad Italiam repedavit.

Post hæc defunctus est Hludovicus rex Francorum (an. 879), filius Karoli Calvi, relinquens (54) filium suum parvulum Karolum nomine, qui Simplex appellatur, cum regno in custodia Odonis principis. Eo tempore gens incredula Normannorum per Gallias sese diffudit, cedibus, incendiis atque omni crudelitatis genere debachata. Deinde Franci, Burgundiones et Aquitanenses proceres congregati in unum, Odonem principem elegerunt sibi ¹⁹² in regem (an. 888).

[*Cod. 3 hæc addit* : Qui genuit duos filios Ludovicum et Karolmannum. Obiit autem parascheve sancti paschæ, filiumque suum coronari mandat. Ludovico autem, Karolmanni, fratre, Ludovici filio filii Karoli Calvi, Turonis infirmante, usque ad monasterium sancti Dyonisii deportatum, sepultus est ibidem. Quo mortuo, primores regni Karolmannum, fratrem ipsius, receperunt. Karolmanno autem defuncto, successit ei filius nomine Ludovicus cognomento Qui-nichil-fecit. Quo extremum diem obeunte, filius ejus Karolus qui Simplex appellatus est, evum ægeus in cunis, patre orbatus remansit cum regno, etc.]

Obeunte vero Odone rege Kal. ¹⁹² Januar. ¹⁹², (an. 898), recepit regnum Karolus simplex, filius Hludovici. Sub ¹⁹³ ipso tempore venerunt Normanni in Burgundiam ad Sanctum Florentinum [cf. *A. S. Col.* a 899.] Occurrit autem illis Richardus ¹⁹⁴ dux Burgundiæ cum suo exercitu in territorio Tornadoerense, irruensque in eos, percussit multitudinem ex eis in ore gladii, et reliqui fugerunt 5 ¹⁹⁵ Nonas Junil. Tempore illo factus est terræ motus circa conobium sanctæ Columbæ virginis 5. Id. Januarii [ib. a. 896].

Eo tempore pagani obsederunt Carnotinam civitatem (an. 905). Collecto igitur exercitu Richardus dux Burgundiæ et Robertus princeps irruerunt in eos [ib. a 911], peremptis ex paganis 6800, et a paucis qui remanserunt obsides capientes, 15 ¹⁹⁶ Kal. Augusti in sabbato (55), auxiliante illis superna clementia per intercessionem sanctæ Dei genitricis Mariæ.

Post hæc igitur mediante mense Martio apparuit stella a parte circii, emittens radios ¹⁹⁷ magnos [diebus ¹⁹⁸] fere 14 [ib.]. Sequenti anno fuit fames

ARIÆ LECTIONES.

¹⁸⁴ filius Ch. ¹⁸⁵ Qui cum incipiunt codices 2. 3. ¹⁸⁶ p. in. i. i. III. Kal. 3. ¹⁸⁷ deest. Ch. ¹⁸⁸ Ind. 4. hoc loco, 3, semper. ¹⁸⁹ secum Ch. ¹⁹⁰ preciosas 3. ¹⁹¹ trec. 3. ¹⁹² deest 3. ¹⁹³ Quæ sequuntur Cont. Aimoni recepit. ¹⁹⁴ ricardus 3. sæpius. ¹⁹⁵ 5. Non. Jun. desunt Cont. Aim. ¹⁹⁶ XII Ch ¹⁹⁷ radium magnum Cont. Aim. Ch. ¹⁹⁸ deest 4. 3.

NOTÆ.

(51) C. infra Hist. S. Dyonisii.
(52) Aliter Ann. Bertin. narrant.
(53) Hæc ex Ann. Bert. a. 878 et Ann. S. Columbæ a. 882. composuit.

(54) Auctoris errorem jam monachus Fossalensis (5) correxit.
(55) Hoc a. 905 ita fuit,

magna per totam Galliam (an. 919). Deinde post A
 quinque fere annos Kal. Febr. ¹⁹⁹ igneæ acies visæ
 sunt in cælo diversorum colorum, quod mirum fuit
 alternis se insequentes [*ib.* a. 919]. Ipso anno fuit,
 magna dissensio ²⁰⁰ inter regem et principes ejus.
 Ob hanc causam plurimæ strages perpetratæ sunt
 christiani populi; sed favente Deo omnis illa con-
 tradictio cessavit. Tertio autem anno post hanc
 persecutionem defunctus est Richardus dux Bur-
 gundiæ Kal. Septembris, sepultusque in basilica
 sanctæ Columbæ virginis in oratorio sancti Simpho-
 riani martiris [*cf.* A. S. Col. a. 921].

Secundo anno post ejus mortem (an. 922) Ro-
 bertus ²⁰¹ princeps rebellavit contra Karolum Simp-
 licem, unctusque est in regem 3 Kal. Julii [*cf.* *ib.*
 a. 922.]. Et nondum anno expleto 17 Kal. Julii factum
 est bellum Suessionis ²⁰² civitate inter Karo-
 lum Simplicem et ipsum Robertum ²⁰³, qui regnum
 Francorum ²⁰⁴ invaserat; ubi interfectus est ipse
 Robertus. — Karolo vero a cede belli victore rever-
 tente, occurrit illi Herbertus infidelium nequissimus,
 et sub fictæ pacis simulatione in castro quod Par-
 rona dicitur ut hospitandi gratia diverteret compulit.
 Et sic eum dolo captum retinuit. Habebat enim idem
 Robertus sororem istius Herberti in conjugio; de
 qua ²⁰⁵ ortus est Hugo Magnus. Illic itaque positus
 Karolus, Rodulfum, nobilem filium Richardi, Bur-
 gundionum ducem, quem de sacro fonte susceperat,
 una cum consilio Hugonis Magni, filii supradicti
 Roberti, et procerum Francorum sublimavit ²⁰⁶.
 Isdem autem Karolus Simplex post longam carceris
 macerationem defunctus est in ipsa custodia, et ²⁰⁷
 sepultus in basilica sancti Fursei ²⁰⁸, quæ est in ipso
 Parrona castro. Unctus est vero in regem ipse Ro-
 dulfus 3. Idus Julii (an. 929) Suessionis civitate [*cf.*
ib. a. 922].

His temporibus pagani iterum Burgundiam vasta-
 verunt ²⁰⁹, factumque est bellum inter christianos
 et paganos in monte Chalo, premissis a paganis ex
 christianis 8. Idus Decemb. multis milibus.

Igitur defuncto Rodulfo rege ²¹⁰ 18 Kal. Febr. (an.
 956), sepelierunt eum in basilica sanctæ Columbæ
 virginis [*cf.* *ib.*]. — Post mortem igitur Rodulfi regis
 Hugo Magnus una cum Francis accersiens Guil-
 lelimum ²¹¹ archiepiscopum (56), misit illum ad Ogi-
 vam, uxorem jam dicti Karoli Simplicis, ut idem ²¹²
 reduceret Hludovicum filium ejus. Fugerat ²¹³ enim
 ad patrem suum regem Anglorum ob timorem Her-
 bertii et Hugonis. Veniensque illuc Guillelmus ²¹⁴ ar-
 chiepiscopus, datisque obsidibus sub sacramenti ti-

tulo Ogivæ matri ejus, rediit Hludovicum in Fran-
 tiam. Igitur 15 Kal. Jul. unctus est in regem Hludovicus,
 filius Karoli Simplicis, apud Laudunum
 [*cf.* *ib.*].

Secundo autem anno post hæc 16 Kal. Martij circa
 gallorum cantum usque inlucescente die sanguinæ
 acies per totam cæli faciem apparuerunt [*ib.*]. Se-
 quenti autem mense 9 Kal. Aprilis Hungri adhuc
 pagani Frantiam, Burgundiam atque Aquitaniam
 ferro et igne depopulari cœperunt.

Post hæc rebellaverunt Francorum proceres con-
 tra Hludovicum regem, super omnes autem Hugo
 Magnus [*cf.* *ib.*] In ipso anno valida facta ²¹⁵ est
 magna famies per totum regnum Francorum, ita ut
 modius ²¹⁶ frumenti venundaretur 24 solidis. Deinde
 non post multis ²¹⁷ diebus captus est Hludovicus
 rex ²¹⁸ dolo Bajocas ²¹⁹ (an. 945) civitate a Nor-
 mannis, multis ex Francorum populo interemptis,
 consentiente Hugone Magno [*ib.*]. Post hæc mense
 Maio feria 6 pluit sanguis super operarios [*ib.*]. Et
 ipso anno mense Septembri Hludovicus rex, totum
 tempus vitæ suæ plenum ducens angustiarum et tri-
 bulationum, diem clausit extremum (an. 954), se-
 pultusque est Remis in basilica sancti Remigii. Se-
 quenti quoque mense 2. Id. Novemb. Hlotharius,
 jam juvenis, filius ejus, unctus est in regem Remis,
 et Hugo Magnus factus est dux Francorum.

Secundo autem anno post hæc mense Augusto
 obsedit supradictus Hugo Magnus Pictavis civitatem
 C (an. 955); sed nichil ei profuit [*ib.*]. — Dum enim
 obsideret ²²⁰ eandem urbem, quadam die intonuit
 Dominus terrore magno, disruptisque turbo ²²¹ papi-
 lionem ejus a summitate usque ²²² deorsum, stu-
 porque magnus invasit illum eum exercitu suo, ita
 ut vivere nequirent. Statimque in fugam versi, re-
 cesserunt ab urbis obsidione. Fecit autem hoc Deus
²²³ per intercessionem beati Hytarii, qui semper ta-
 tor et defensor illius ²²⁴ est urbis.

In ipso anno defunctus est Gislebertus dux Bur-
 gundiæ, relinquens ducatum Ottoni, filio Hugonis
 Magni [*cf.* *ib.*]. Habebat namque Otto filiam illius
 Gisleberti in conjugio.

Secundo anno obiit Hugo Magnus dux Francorum
 D apud Drodingam ²²⁵ villam 16. Kal. Jul. (an. 956),
 sepultusque est in basilica beati ²²⁶ Dyonisii marti-
 ris Parisius [*cf.* *ib.*]. Cui successerunt filii ejus,
 Hugo videlicet, Otto et Henricus ²²⁷, nati ex filia
 Odonis ²²⁸ regis (57), Hugo dux Francorum effectus

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹⁹ decembr. 3. ²⁰⁰ dissensio 1°. ²⁰¹ roth. 1°. *hoc loco, Ch.* ²⁰² S. c. *desunt* 3. ²⁰³ Rotb. *Ch. semper.*
²⁰⁴ franchorum 1°. *sæpius.* ²⁰⁵ quo 1°. 3. ²⁰⁶ in regnum s. *Ch.* ²⁰⁷ et s. *desunt* 3. ²⁰⁸ F. *confessoria*
Ch. ²⁰⁹ b. iterum v. *Ch.* ²¹⁰ rege roth. 3. ²¹¹ wilhelmum 1°. *Will. Ch.* ²¹² inde *Ch.* ²¹³ Fugerat —
 Hugonis *desunt* 3. ²¹⁴ wilerimus 1. ²¹⁵ f. est f. v. *Ch.* ²¹⁶ modium f. *venderetur Ch.* ²¹⁷ m. p. 3.
²¹⁸ filius Karoli Simplicis *add. Ch.* ²¹⁹ Bajogas *Ch.* ²²⁰ obsederet 3. ²²¹ trabo 1°. 3. ²²² u. *ad Ch.*
²²³ Dominus *Ch.* ²²⁴ est i. 2. 3. ²²⁵ dodringam 3. *dordingam Cont. Aim.* ²²⁶ sancti *Ch.* ²²⁷ henricus
 1°. *Hajn. Ch.* ²²⁸ Ottonis *Ch.*

NOTÆ.

(56) Senonensem.

(57) Filia Henrici, sorore Ottonis 1.

est et Otto dux Burgundionum. Defuncto ²²⁹ Ottone A duce Burgundionum, successit Heinricus ²³⁰, frater ejus.

Sub ipso tempore (an. 959) oritur contentio inter Ansegisium episcopum Treocarum et Robertum comitem. Ejectus vero ex civitate episcopus ²³¹ Ansegisius ²³² a Roberto comite, perrexit in Saxoniam ad Ottonem imperatorem ²³³, adductosque Saxones, mense Octobrio obsedit Treca civitatem longo tempore. Venientes autem ²³⁴ in predam Senones ²³⁵, occurrerunt illis Archembaldus archiepiscopus et Rainaldus ²³⁶ comes Vetulus cum exercitu maximo in loco qui vocatur Villare, interfectosque Saxones cum duce suo Helpone nomine; Senonenses extiterunt victores. Dixerat enim Helpo incensurum se ecclesias et villas quæ sunt super Venenas ²³⁷ (58) B fluvium usque ad civitatem, infligereque ²³⁸ suam lanceam in portam sancti Leonis. Interfectus autem cum populo suo ²³⁹ a Senonibus ²⁴⁰, reportatus est in patriam suam Ardennam a servis suis. Sic enim jusserat mater ipsius Helponis nomine Warna. Planxerunt autem eum planctu magno Rainaldus ²⁴¹ comes et Archembaldus ²⁴² archiepiscopus; consanguineus enim illorum erat. Videns itaque Bruno ²⁴³ dux (59), socius ejusdem Helponis, qui obsederat Treca civitatem, quod mortuus esset socius suus Helpo, cum suis reversus est in patriam suam.

Deinde ²⁴⁴ vero non post multos dies Hlotharius rex congregans exercitum copiosum valde (an. 978), C renovavit ²⁴⁵ in ditone ²⁴⁶ sua Hlotharium regnum (60). Veniensque ad palatium quod vocatur Aquisgrani, ubi commanebat Otto imperator cum uxore, hora prandii ²⁴⁷, ingressusque palatium ²⁴⁸ nemine contradicente, comederunt et biberunt quicquid illi ad usus ²⁴⁹ suos paraverant. Otto vero imperator cum uxore sua et populo fugiens, reliquit palatium. Depredato itaque Hlotharius rex palatio et tota provintia, reversus est in Frantiam cum pace, nemine persequente. Post hæc Otto imperator congregans exercitum suum, venit Parisius; ubi interfectus est nepos ipsius Ottonis cum aliis pluribus ad portam civitatis, incenso suburbio illius. Jactaverat namque se extollendo dicens, quod lanceam suam infligeret in ²⁵⁰ portam civitatis Parisiorum. Convocans igitur Hlotharius rex Hugonem D ducem Francorum et Heinricum ²⁵¹ ducem Burgun-

dionum, inruit ²⁵² in eos, fugientibusque illis persecutus est usque Suessionis civitatem ²⁵³. Illi autem ingressi fluminis alveum quod dicitur Axona (61), nescientes vadum, plurimi ibi perierunt, et multo ²⁵⁴ plures consumpsit aqua quam gladius vorasset, et tanti ibi perierunt, ut etiam aqua redundet cadaveribus ²⁵⁵ mortuorum, aqua enim impleverat ripas suas. Hlotharius vero rex constanter persequens illos tribus diebus et tribus noctibus usque ad fluvium quod fluit juxta Ardennam sive Argonam, interfectis ex hostibus maxima multitudine. Desinens autem persequi illos Hlotharius rex, reversus est in Frantiam cum magna victoria. Otto autem imperator cum his qui evaserant cum magna confusione reversus est ad propria. Post hæc non apposuit ultra Otto rex ut veniret, nec ipse nec exercitus ejus, in Frantiam. In ipso anno (an. 980) pacificatus est Hlotharius rex ²⁵⁶ cum Ottone rege Remis civitate contra voluntatem Hugonis et Heinrici fratris sui [contraque ²⁵⁷ voluntatem exercitus sui]. Dedit autem Hlotharius rex Ottoni regi in beneficio Hlotharium regnum; quæ causa magis contristavit corda principum Francorum.

[Codd. 1°. 3. addunt: In diebus illis episcopus Aletis civitatis nomine Salvator veniens Parisios cum duobus abbatibus, ferens sibi pretiosissimas reliquias, videlicet almi Maglorii archiepiscopi, medietatem sancti Samsonis archiepiscopi, cum toto corpore Maclovii episcopi, Sanatoris ²⁵⁸ episcopi, Leucerni episcopi, Wingantonis ²⁵⁹ abbatis, cum aliis multis. Receptique sunt a supradicto rege cum magno honore in basilica beati Bartholomei apostoli.]

Anno 956. ²⁶⁰ obiit Hlotharius rex ²⁶¹ senex plenus ²⁶² dierum, sepultusque est in basilica beati ²⁶³ Remigii Remis. Cui successit Hludovicus, filius ejus juvenis. Anno 982. ²⁶⁴ obiit Hludovicus rex juvenis, qui regnavit in Frantia annis 9. Sepultus vero est in basilica beati Cornelli martiris Compedio. Cui successit Karolus (an. 987), frater ejus, filius Hlotharii regis. Eodem anno rebellavit contra Karolum Hugo dux Francorum, eo quod accepisset Karolus filiam Herberti comitis Treocarum. Collecto (62) igitur Hugo exercitu copioso valde, obsedit Laudunum, ubi manebat ²⁶⁵ Karolus cum uxore ²⁶⁶ sua. Exiens vero Karolus de civitate, fugavit Hugonem cum exercitu suo, incensa ²⁶⁷ hospitia ubi manebant hostes ²⁶⁸. Cernens itaque Hugo dux

VARIÆ LECTIONES.

²²⁹ D. autem 3. ²³⁰ harricus 1°. Hainr. Ch. ²³¹ deest 1°. 3. ²³² ansegismus 1°. ansegisius 3. ²³³ deest Ch. ²³⁴ venientesque in 3. ²³⁵ ita 1°. senonis 3. lege: Saxones.—V. autem contra prædictos Senones Cont. Aim. ²³⁶ Rainardus Ch. C. Aim. ²³⁷ Venena Ch. ²³⁸ infligeretque l. s. Ch. ²³⁹ s. p. 3. ²⁴⁰ Senonensibus Ch. ²⁴¹ Rainardus Ch. ²⁴² archemboldus 1°. ²⁴³ burno 1°. 3. ²⁴⁴ D. post non m. Ch. ²⁴⁵ ita 1°. 3. Ch. Cont. Aim. pro revocavit. ²⁴⁶ dictione 1°. 3. ²⁴⁷ prandendi Ch. ²⁴⁸ in p. Ch. ²⁴⁹ adversus 1°. ²⁵⁰ ad Ch. ²⁵¹ harricum 1°. Hainr. Ch. ²⁵² inruensque fugientibus Ch. ²⁵³ civitate Ch. ²⁵⁴ multos 1°. ²⁵⁵ cadauerum 1°. ²⁵⁶ deest 3. ²⁵⁷ hæc add. Ch. Cont. Aim. ²⁵⁸ senatoris 3. ²⁵⁹ wingantonis 3. ²⁶⁰ ita codd. pro 986. Hunc annum Ch. habet. ²⁶¹ deest Ch. ²⁶² et pl. 3. ²⁶³ sancti Ch. ²⁶⁴ ita codd. pro 987. Hunc annum habet Ch. ²⁶⁵ commanebat Ch. ²⁶⁶ conjuge Ch. ²⁶⁷ incensis hospitii Ch. ²⁶⁸ hospites Ch.

NOTÆ

(58) Vannes.
(59) Archiepiscopus Coloniensem intelligit, qui ducatus Lotharingico præfectus erat. Quis Helpo dux fuerit, mihi non constat

(60) Cf. Richerum III, 70 sqq.
(61) Aisne.
(62) Cf. Richerum IV, 37 sqq.

quod minime posset Karolum vincere, consilium habuit cum Ascelino traditore vetulo, qui erat episcopus falsus Laudunis ²⁶⁶ et consiliarius Karoli. Itaque tradens Ascelinus episcopus Laudunum in nocte una quiescentibus cunctis Hugoni duci Francorum, vinctus est rex ²⁷⁰ Karolus cum uxore sua, et ductus in custodia Aurelianis civitate (an. 994). Nondum autem ipse Karolus erat unctus in regem, resistente Hugone duce. Manens vero idem Karolus in custodia Aurelianis in turri ²⁷¹, genuit illi ²⁷² uxor sua filios duos Hludovicum et Karolum. Eodem anno unctus est in regem Remis civitate ²⁷³ Hugo dux, et ipso ²⁷⁴ anno Robertus, filius ejus, in regnum ²⁷⁵ piissimus rex ordinatus est (an. 987). Hic deficit regnum Karoli Magni.

In ²⁷⁶ diebus illis erat in Remensium civitate archiepiscopus vir bonus et modestus, frater Hlotharii ²⁷⁷ regis ex concubina, nomine Arnulfus. Hugo autem rex invadebat ei, volens exterminare progeniem Hlotharii regis. Congregansque in urbe Remensi synodum (an. 991), hisdem ²⁷⁸ Hugo rex invitavit archiepiscopum Senonicæ urbis nomine Seguinum ²⁷⁹ cum ²⁸⁰ suffraganeis suis (63). In quo concilio fecit degradare donnum Arnulfum archiepiscopum Remorum, dolo nepotis sui quem tenebat in carcere, dicens non debere esse episcopum natum ex concubina. In loco vero ejus consecrari fecit ²⁸¹ donnum Gerbertum monachum philosophum. Qui Gerbertus magister fuit Roberti regis, filii istius Hugonis, et donni Leotherici ²⁸² archiepiscopi ²⁸³, successoris venerabilis Seguini. Arnulfum vero ²⁸⁴ fecit mancipari custodiæ Aurelianis civitate. Venerabilis itaque Seguinus archiepiscopus non consentit ²⁸⁵ in degradatione Arnulfi neque in ordinatione Gerberti. Jussio autem regis ²⁸⁶ urgebat. Alii vero episcopi, licet inviti, tamen propter timorem regis, degradaverunt Arnulfum et ordinarunt Gerbertum. Seguinus autem plus timens Deum quam terrenum regem, noluit consentire regis nequitiae; sed magis in quantum potuit redarguit ipsum regem; propter quam causam ira regis contra eum efferbuit. Cum magno itaque dedecore expelli jussit ²⁸⁷ Arnulfum de ecclesia beatæ Mariæ Remensis, et sic alligatum retrudi in carcerem. Alligatus autem in carcere Aurelianis civitate, ubi detinebatur nepos ejus Karolus, mansit ibi annis tribus. Nuntiantur hæc omnia presuli ²⁸⁸ Ro-

A mano (64). Qui valde indignatus super hoc facto, interdixit omnes episcopos qui Arnulfum dejecerant et Gerbertum ordinarant. Misit quoque ²⁸⁹ Leonem abbatem a sede apostolica ad donnum Seguinum archiepiscopum urbis Senonicæ (an. 995), qui vice sua in urbe Remensi synodum congregaret; mandans illi ut sine dilatione revocaret de carcere Arnulfum et degradaret Gerbertum. Collecto igitur concilio iterum ²⁹⁰ in urbe Remensi, ex jussione apostolica revocatus est Arnulfus de custodia, et cum honore magno ²⁹¹ receptus est in propria ²⁹² sede. Gerbertus autem ²⁹³ intelligens quod injuste pontificalem dignitatem suscepisset, pœnitentia ductus est. Altercationem vero Gerberti pontificis et Leonis abbatis valde utilem ²⁹⁴ plenius invenies in gestis ²⁹⁵ pontificum Remorum (65). Post hæc donnus Gerbertus electus est pontifex in urbe Ravenna ²⁹⁶ ab Ottone imperatore et a populo ejusdem urbis. Residensque in eadem urbe pontifex quam plurimos ²⁹⁷ annos, defunctus est papa urbis Romæ. Statimque omnis populus ²⁹⁸ Romanus sibi dari adclamat donnum Gerbertum. Assumptus autem de urbe Ravenna ²⁹⁹, ordinatus est pontifex summus in urbe Roma (an. 999).

Anno incarnationis Christi 998. obiit Hugo rex, sepultusque est in basilica beati Dyonisii martiris ³⁰⁰ Parisius. Cui successit Robertus, filius ejus, in regnum ³⁰¹, piissimus et modestus.

Anno Domini 999. venerabilis Seguinus archiepiscopus ab imo cepit restaurare cœnobium sancti Petri Milidunensis, et monachos ibi mittens, abbatem Walterium ³⁰² eis prefecit.

In ipso anno tradidit Walterius ³⁰³ miles et uxor ejus castellum Milidunum Odoni militi ³⁰⁴ (66). Congregans vero Robertus rex exercitum copiosum valde et Burchardus ³⁰⁵ comes ³⁰⁶, convocatosque Normannos ³⁰⁷ cum duce suo Richardo, obsedit castrum Milidunum. Capto ³⁰⁸ igitur castro suspensus est Walterius ³⁰⁹ et uxor illius in patibulo. Burchardus autem comes recepit castrum Milidunum sicuti ante possederat.

Igitur Rainaldus ³¹⁰ comes Vetulus Senonum post multa perpetrata ³¹¹ mala defunctus est (an. 996?), et sepultus in basilica sanctæ Columbæ virginis. Cui successit Frotmundus ³¹², filius ejus, habens in conjugio filiam Rainoldi ³¹³ comitis Remorum (67).

Anno ³¹⁴ Domini 1000, indictione 13, 15 ³¹⁵ Kal.

VARIÆ LECTIONES.

²⁶⁶ Lauduni Ch. ²⁷⁰ deest Ch. ²⁷¹ turrim 1°. 3. ²⁷² ei Ch. ²⁷³ deest Ch. ²⁷⁴ in i. Ch. ²⁷⁵ regum Ch. ²⁷⁶ lisdem diebus erat Ch. ²⁷⁷ chlotharii 1°. et infra. ²⁷⁸ ita 1°. ²⁷⁹ Seuinum Ch. semper. ²⁸⁰ con 1°. ²⁸¹ f. c. 3. ²⁸² Leoter. Ch. semper. ²⁸³ deest 3. ²⁸⁴ autem Ch. ²⁸⁵ consentit 3. ²⁸⁶ deest 1°. 3. ²⁸⁷ i. rex Ch. ²⁸⁸ pontifici 3. ²⁸⁹ itaque a s. ap. l. abb. 3. ²⁹⁰ deest Ch. ²⁹¹ maximo 3. ²⁹² prima Ch. ²⁹³ uero 3. ²⁹⁴ utile 1°. ²⁹⁵ in g. desunt 1°. ²⁹⁶ uienna 1°. 3. ²⁹⁷ plurimis annis 3. ²⁹⁸ s. p. 3. ²⁹⁹ deest 1°. ³⁰⁰ e. regum Ch. E. Aim. ³⁰¹ galt. 3. ³⁰² galt. 3. ³⁰³ comiti Ch., Cont. Aim. ³⁰⁴ Burchard. et infra Ricard. Ch. ³⁰⁵ ad quem castrum pertinebat add. Cont. Aim. ³⁰⁶ norm. 3. Ch. ³⁰⁷ Castro igitur capto Ch. ³⁰⁸ galt. 1°. galt. 3. ³⁰⁹ Rainardus Ch. renardus Cont. Aim. ³¹⁰ mala p. Ch. ³¹¹ frotmundus 3. Hugo, Cont. Aim. ³¹² Rainaldi Ch. ³¹³ Reliqua des. 3. ³¹⁴ XVI. Ch., Cont. Aim.

NOTÆ.

(63) Cf. Richer. IV, 51 sqq. qui hæc accuratius exponit.

(64) Cf. Richer. IV, 89, 95 sqq.

(65) Richeri librum intelligere videtur, ubi hæc IV,

99 sqq. narrantur

(66) Cf. Will. Gem. VII, 14.

(67) Eadem in Clarii Chronico S. Petri Vivi Senon. leguntur, Bouq. X, p. 222.

Nov. transiit ²¹⁶ ad Christum venerabilis Seguinus A metropolitanus episcopus. Post transitum vero ejus ²¹⁶ stetit ecclesia Senonica sine benedictione sacerdotali uno ²¹⁷ anno. Adclamabat autem omnis populus sibi ordinari donnum Leothericum, nobilissimis ²¹⁸ ortum natalibus, tunc archidiaconum, omni bonitate conspicuum; sed resistebant quam plurimi clerici, cupientes episcopalem conscendere gradum. Precipue vero Frotmundus comes, filius Rainoldi ²¹⁹ vetuli, natus ex mala radice, hoc non permittebat fieri, eo quod haberet filium clericum nomine Brunonem, volens de eo facere episcopum. Dei autem nutu congregati suffraganei episcopi Senonicae ecclesiae, cum voluntate et auctoritate apostolica, sublato omni timore humano, sollempniter ordinauerunt donnum Leothericum in sede pontificali, ut preesset ecclesiae Senonensi (67*).

Anno Domini 1001 obiit Henricus dux Burgundiae sine filiis. Rebelleruntque Burgundiones contra regem Robertum, nolentes eum recipere. Ingressus itaque Landricus comes Autissiodorum, tenuit civitatem.

Anno Domini 1003 Robertus rex assumptis Nortmannis cum duce suo Richardo et exercitu copioso valde, vastavit Burgundiam, obsidens Autissiodorum multis ²²⁰ diebus. Burgundiones autem nullo modo ei se subdere volentes, unanimiter ei resistebant. Obsedit ²²¹ Avallonem castrum tribus fere mensibus, et famis necessitate illud ²²² cepit; tuncque reversus est in Frantiam (68).

[Mortuo ²²³ itaque Frotmundo comite Senonum, successit ei Rainardus, filius ejus, infidelium nequissimus. Hic persecutionem intulit ecclesiae Christi et fidelibus ejus, quanta non est audita a tempore paganorum usque in hodiernum diem. Archiepiscopus autem Leothericus ²²⁴ nimis ²²⁵ angustatus pro hac re quo se verteret omnino nesciebat. Totum vero se Domino committens, in orationibus et vigiliis exorabat ²²⁶ Christum, ut ei superna pietas auxilium ministraret.]

Igitur anno a passione Domini 1015, indictione 13, 10 Kal. Maii capta est civitas Senonum ab archiepiscopo Leotherico per consilium Rainardi ²²⁷ Parisiensis presulis ²²⁸, et regi tradita Roberto ²²⁹. Rainardus comes ejusdem urbis ²³⁰ fugiens nudus evasit. [Nec ²³¹ immerito. Talem enim persecutionem christianis intulerat, qualis non fuerat audita a tempore paganorum. Quam ob rem predictus archiepiscopus sapienti usus consilio, vi ab urbe compulsi exire.] Frotmundus vero, frater ejus, et ceteri milites de civitate ingressi in turrim quae est in civitate, obtinuerunt eam ²³². Rex autem oppugnans eam diebus multis, cepit eam, et fratrem Rainardi comitis Frotmundum duxit in carcerem Aurelianis civitate; ubi et defunctus est.

[Anno ²³³ Domini 1031 obiit Robertus rex, cui successit filius ejus Henricus. Hujus 3 anno, hoc est anno Domini 1034, urbs Parisii flagravat incendio.]

FRAGMENTA HISTORIAE FOSSATENSIS.

Regnante ²³⁴ itaque, ut prefatum est piissimo Ludovico augusto, beatæ recordationis Borigo venerabilis comes cum orationis gratia Glannafolium, quod ab eodem susceperat, sacrosque cineres sancti Mauri visitaret, veteris ruinæ loca et antiqua religione desolata perlustrans, dolore tactus intrinsecus, quod absque habitatore et debitæ religionis officio locus, qui per beatum Maurum tot virtutum miraculis olim effloruerat, in antiquam pene redactus solitudinem inreverenter et sine honore vacaret, de restauratione cœpit cogitare; sed iterum quorundam occasione prepeditus, interrupto opere, Brennovem possessionis suæ cespitem repedavit.

C Verum quoniam omnipotenti Deo loci cura fuerat, cuidam reverentissimæ vitæ abbati Jacob nomine Cormaricensis cœnobii per revelationem innotuit, qualiter de reparatione operis quæ audierat comiti declararet. Ille autem semel et secundo minus decenter audita suscipiens, tertio a beato Mauro, per quem hæc fuerant cœlitus ostensa, ut in libro translationis ejus plenius continetur (69), horribiliter flagellis eruditus divinæ didicit parere jussioni. Igitur venerabilis comes plagis exterritus, abbatem qui hæc nuntiaverat multis donatum muneribus gaudenter remisit ad propria; ipse vero tali animatus oraculo, postpositis omnibus quæ agebat, ceptum opus

VARIÆ LECTIONES

²¹⁶ transit Ch. ²¹⁶ illius Ch. ²¹⁷ a. u. Ch., Cont. Aim. ²¹⁸ nobilissimum 1°. ²¹⁹ Rainardi Ch. ²²⁰ d. m. Ch. ²²¹ O. vero Ch. O. etiam Cont. Aim. ²²² eum Ch. ²²³ ita Ch., Cont. Aimoini, Hugo, Clarius; desunt 1°. ²²⁴ lotherius Hugonis cod. Bern. ²²⁵ nimium Ch. ²²⁶ orabat Ch. ut sibi s. p. dignaretur auxiliari C. Aim. ²²⁷ Rainoldi Ch. ²²⁸ p. 1° presbiteri cod. Par. 4969 A. vacat. cod. Par. 5009 ubi recantiori manu: episcopi, et ita Cont. Aim. Clarius; episcopi Parisiacensis Ch. comitis Parisiorum Hugo. ²²⁹ Roberto trad. Ch. ²³⁰ R. autem comes f. Ch., C. Aim. ²³¹ Nec — exire desunt Ch., Hug., Cont. Aim. ²³² deest Ch. ²³³ Hæc desunt Ch., C. Aim. ²³⁴ Hæc in Hugonis chron. post verba capitula per necessaria supra col. 852, l. 26 leguntur 3.

NOTÆ.

(67*) Cf. Clarium l. 1.

(68*) Hæc cum Willclmo Gem. V 15 conveniunt.

D (69) V. Odo, Transl. S. Mauri, c. 2, ap. Mabilon Acta IV, 2, p. 170 sqq., unde hæc sumpta sunt.